

היגשים לשוניים בפרשת כי-תשא עז

דקדוקי קריאה וטעמים בפרשת כי-תשא ובהפטרה ובראשון של ויקהל

ל יב וְלֹא-יְהִיָּה בָּהֶם נֶגֶף בַּפֶּקֶד אַתֶּם: יש להחיש את קריאת התיבה נֶגֶף להסמיכה לקודמתה: וְלֹא-יְהִיָּה בָּהֶם נֶגֶף - בַּפֶּקֶד אַתֶּם
ל טו וְהִדֹּל לֹא ... לְתֵת אֶת-תְּרוֹמָת: יש להקפיד על הפרדת התיבות
ל יח לְרַחֲצָה: הרי"ש בקמץ קטן
ל כג מָר-דָּרוֹר: המ"ם בקמץ קטן. וְקִנְיָן: המ"ם בקמץ קטן, הנו"ן בשוא נע עקב הדגש. יש לשים לב לחלוקת הטעמים מרכא-טפחא, אורך התיבות קצת מקשה על הקריאה, ועם זאת, יש להפריד בין מ"ם של בָּשָׂם למ"ם של התיבה הבאה מַחְצִיתוֹ
לא ב בֶּן-אוּרִי: במלרע
לא ג וְאַמְלֵא אֹתוֹ: להיזהר מהפסוק המקביל בהמשך הספר לה לא: וַיִּמְלֵא אֹתוֹ
לא ד לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבֹת: החי"ת הראשונה בשוא נח והשנייה בחטף
לא ה לְמִלָּאת: יש לקרא כאילו כתוב 'לְמִלֹּת'
לא יד מַחֲלִילָה: הלמ"ד הראשונה בשוא נע' אין לחוש לאותם ספרים בהם סומן חטף פתח
לא טו יַעֲשֶׂה: העמדה קלה ביו"ד שלא יישמע יַעֲשֶׂה
לא יז שָׁבֹת: הבי"ת לא דגושה! פועל לשבות, גוף שלישי זכר בזמן עבר, בשונה משם היום 'שבת' בדגש חזק בבי"ת: שָׁבֹת
לא יח בְּאַצְבָּע: מלרע
לב א מָה-הָיָה: טעם נסוג אחור לה"א הראשונה
לב ד וַיֵּצֵר: מלעיל
לב ח הַעֲלִיתָ: הלמ"ד בצירי בניגוד להמשך לג א: הַעֲלִיתָ הלמ"ד בחירק
לב י הַנִּיחָה לִי: דגש חזק בנר"ן, מלשון להניח (לעזוב) ולא לנוח, ובלמ"ד דגש מדין אתי מרחיק. וַיִּחַר-אַפִּי: וא"ו החיבור בשוא נע, לא בפתח כי אז משנה משמעות. וַאֲעֵשֶׂה: העמדה באל"ף למנוע הבלעת העי"ן שלאחריה
לב יא לָמָּה: ללא דגש במ"ם ובמלרע עקב הסמיכות לאל"ף של שם ה' הבא אחריה
לב יב לָמָּה: במלעיל ² ומ"ם דגושה. בְּהָרִים: העמדה בבי"ת להבליט את הסגול המורה על מיודע לעומת האפשרות השנייה: בְּהָרִים, שאז לא מיודע. וְלִכְלֹתָם: לפי תוכנת הכתר, הדרבן (הקדמא המשמשת כטעם משנה) מעל הוי"ו השרוקה ³
לב יד וַיִּנָּחֶם: במלעיל
לב יח עֲנֹת - עֲנֹת - עֲנֹת: שתי הפעמים הראשונות העי"ן חטופה מלשון לַעֲנֹת, כלומר לקרוא בקול. בפעם השלישית העי"ן בפתח ודגש חזק בנר"ן, מלשון עָנִי
לב כב אַל-יִחַר אָף: טעם ביו"ד

¹ במקרה זה הגעיה שבחי"ת יש בה כדי להניע את השואו שבלמ"ד, בעדות שבכתר ארם צובא (וגם בלנינגרד) אין כאן חטף פתח.

² התלישא אינה מורה על מקום ההטעמה! והוספה תלישא נוספת על הלמ"ד "ליתר בטחון"

³ עפ"י תורה קדומה הדרבן מעל הכ"ף, כך הוא לפי כל התיגאן. אין זה משנה את ניגון המילה.

לב כג וַיֹּאמְרוּ לִי: טעם נסוג אחר לוי"ד. מָה-הִיָּה לוֹ: טעם נסוג אחר לה"א

לב כד הַתִּפְרָקוּ: הטעם ברי"ש מלעיל

לב לא אָנָּא: הטעם בנו"ן עם העמדה באל"ף

לב לג חָטָא-לִי: העמדה בחי"ת מפני הגעיה שם

לג א הַעֲלִית: הלמ"ד בחירק

לג ג אָתָּה: אל"ף בפתח מלעיל

לג ד וְלֹא-שָׁתוּ: במלעיל! הקורא במלרע משבש את המשמעות ללשון שתייה

לג ה אַעֲלֶה ... אַעֲשֶׂה-לָּךְ: העמדה באל"ף למנוע הבלעת העי"ן שלאחריה

לג ז וְקָרָא לוֹ: טעם נסוג אחר לקו"ף

לג ח-ט הָאֵלֶּה: טעם סו"פ באל"ף⁴

לג יא בֶּן-נֹוֹן נָעַר: להפריד בין הנונ"ים שבין התיבה הראשונה לשנייה ובין השנייה לשלישית

לג יב הָעֵל: הטעם בה"א מלעיל

לג יד וַהֲנַחֲתִי: הוי"ו בפתח ולא בשוא והה"א בחטף-פתח ולא בפתח

לג טז הָלוֹא בְּלִכְתָּךְ עֲמָנוּ: טעם טפחא בתיבה הָלוֹא

לג יט וְקָרָאתִי בְּשֵׁם ה' לְפָנֶיךָ: הפסקה עיקרית אחרי תיבת ה', בגלל המשקל המוזיקאלי של הטעם

תביר עלול להישמע כאילו כתוב וְקָרָאתִי בְּשֵׁם - ה' לְפָנֶיךָ. על מנת למנוע זאת, יש להחיש את

קריאת שם ה' ולהסמיכו לתיבה בְּשֵׁם: וְקָרָאתִי בְּשֵׁם ה' - לְפָנֶיךָ

לד ב וַהֲיָה: הה"א הראשונה בשווא נח

לד ה בַּעֲנֵן: העמדה בבי"ת להבליט את צורת המיודע. וְיִקְרָא בְּשֵׁם ה': טעם טפחא

בתיבה בְּשֵׁם והבי"ת רפה⁵

לד ט וּלְחֹטְאֵתָנוּ: הטי"ת קמוצה לשון יחיד (לא בחולם)

לד י כִּי-נִזְרָא הוּא: תיבת נִזְרָא במלרע, אין טעם נסוג אחר לנו"ן

לד יא שְׁמֶר-לָךְ: המ"ם בקמץ קטן

לד יב הַשְּׁמֶר: במלעיל

לד יג תִּתְּצֹן תִּשְׁבְּרוֹן תִּכְרֹתוֹן: כולם במלרע

לד יד קָנָא: יש להדגיש את הנ"ן בדגש חזק שלא יישמע מלשון קניין: קָנָה

לד כא בַּחֲרִישׁ וּבִקְצִיר: הבי"ת הראשונה בסגול ויש לקרוא אותה בהעמדה קלה להדגשת הלשון המורה

על מיודע, הבי"ת השנייה בפתח

לד ל וַיִּירָאוּ: היר"ד בחירק מלא והרי"ש אחריה בשווא נע, לשון יראה ולא ראייה

לד וּבָבֹא: הבי"ת בשווא נח על אף הקושי

⁴ אין להטעים בשום פנים ואופן את הלמ"ד כפי שמוצע בתיקון 'איש מצליח' וגם לא את הה"א (הטעם בלמ"ד הוא זיוף, המטעים את הה"א משבש כי אין טעם בחטף, אבל עדיף שיבוש מזיוף!)

⁵ להבדיל מאברהם אבינו בבראשית יב ח: וַיִּקְרָא בְּשֵׁם ה'. דהיינו, הקב"ה קרא בשם - ה' (מקיים את דברו: וְקָרָאתִי בְּשֵׁם ה' לְפָנֶיךָ לעיל לג יט)

ב וַיִּקְחוּ: וְאִיּוֹ בְשׁוּוֹא נֶעַ. אֵלֶיךָ פָּרָה: הַפֹּ"א רְפוּיָה

ז וְכַבֵּס: הַבִּלִּית בְּסִגּוּל וְלֹא בְצִירִי, וְכֵן בְּפִסּוּק י. וְאַחֵר יָבֵא אֶל-הַמִּחְנָה: טַעַם טַפְחָא בְּתִיבַת וְאַחֵר

יד בְּאַהֲלָה: הַבִּלִּית בְּשׁוּוֹא

טז בְּחִלְל-חֶרֶב: גַּעִיָּה בְּבִלִּית הָרֵאוּנָה

יח הָיוּ-שָׁם: גַּעִיָּה בַּה"א. בְּעֶצֶם: הַבֵּית פְּתוּחָה⁶. בְּחִלְל: הָעֵמֶדָה קֵלָה בְּבִלִּית לְצִיּוֹן מִיּוֹדֵעַ

ראשון של ויקהל:

יש לשים לב לשינויים קלים בהשוואה לפסוקים מקבילים בפרשת תרומה (כמו תוספת וי"ו החיבור)

ב תַּעֲשֶׂה: הָעֵמֶדָה קֵלָה בְּתִלּוֹ תִּדְגִּישׁ אֶת הַצִּירִי שֶׁלֹּא יִשְׁמַע כְּמוֹ פֶּתַח

ה יְבִיֶּאֱהָ: קְרִיאַת הַה"א בְּקִמָּץ, אֵין כֹּאן "קִמָּץ גְּנוּבָה"

ז מֵאֲדָמִים: הָאֵל"ף בְּקִמָּץ קֶטֶן

ברשימת כלי המשכן יש לשים לב להפרדת בין תיבות המסתיימות ומתחילות בוא"ו, כגון אֶת-עֲמֻדָיו

וְאֶת-אֲדָנָיו

התיבה 'את' תנוקד בצירי אם היא באה בטעם מפסיק או משרת, ובסגול רק במילים מוקפות, כלומר כש'את' מוקפת למילה שאחריה.

כ וַיִּצְאָו: הַטַּעְמָה מִשְׁנִית שֶׁל מֶרְכָּא בִּי"ד

ל לַה וְעִשִּׂיתָ אֹתוֹ שֶׁמֶן מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ לְקַח מִרְקַחַת מַעֲשֶׂה לְקַח שֶׁמֶן מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ יִהְיֶה:

בא לידי ביטוי יעקב עציון שבת בשבתו כי-תשא עז

בפרשתנו מצווה משה להכין שמן מיוחד, ולמשווח בו את כלי המשכן ואת הכהנים. פעולת המשיחה היא נתינת השמן על הכלים או על האדם, והשמן עצמו קרוי מִשַּׁח בארמית. הצירוף "שמן המִשְׁחָה" פירושו אפוא השמן המיועד למשיחה. בעברית החדשה שינתה המילה מִשְׁחָה את משמעה, והיא משמשת בתור שם לחומר (שומני לרוב) המיועד למריחה. לומדי הגמרא מכירים את המילה הארמית "מִשְׁחָה" שפירושה פשוט "שמן" (בתוספת א' היידוע הארמית), ואפשר שהיא השפיעה על המשמע המחודש של המִשְׁחָה העברית, כשם עצם.

מכל מקום – מי שמִשְׁחָהוּ בשמן המִשְׁחָה נקרא מְשִׁיחַ. כדוגמת הַפֶּהֶן הַמְּשִׁיחַ (ויקרא ד, ג ועוד) או המלך המְשִׁיחַ⁷. ברם, מִצְוָנוּ בַּתִּנְ"ךְ מְקִירִים שְׁבָהֶם נִקְרָא אָדָם מְשִׁיחַ אֵף שֶׁלֹּא נִתֵּן עָלָיו שֶׁמֶן כָּלל. כֵּךְ לְמַעַל נִצְטָווּ אֱלֹהֵינוּ הַנְּבִיאִים: וּבָאתָ וּמְשַׁחְתָּ אֶת חֲזָאֵל לְמֶלֶךְ עַל אֶרֶץ. וְאַתָּה יְיָ בֶּן נִמְשִׁי תִמְשַׁח לְמֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה אֱלֹהֶיךָ בֶּן שָׁפָט מֵאַבְל מְחֹלָה תִמְשַׁח לְנָבִיא תַחְתִּיךָ (מלכים א, יט, טו-טז). האם אכן נדרש אליהו ליטול שמן ולמשוח את חזאל למלך ארם? והאם מינוי אלישע לנביא נעשה באמצעות משיחת שמן? מִבְּאֵר רַד"ק: "לִפִּי שְׁמִינוֹי הַמְּלֻכָּה אוֹ הַגְּדוּלָּה הִיא עַל יְדֵי מְשִׁיחָה בְּרֹב – נֹאמַר לְמִינוֹי אֵף עַל פִּי שְׁאִינוֹ עַל יְדֵי מְשִׁיחָה בְּלִשׁוֹן מְשִׁיחָה, לִפְיֵךְ אִמְרָה 'וּמְשַׁחְתָּ אֶת חֲזָאֵל', וְכֵן אִמְרָה 'תִּמְשַׁח לְנָבִיא תַחְתִּיךָ'."

הוּוֹה אֹמַר – כִּיוֵּן שֶׁהַמִּינוֹי לְמְלֻכָּה אוֹ לְכַהֲנָה נִעֲשֶׂה דֶרֶךְ כָּלל בְּאִמְצָעוֹת הַמְּשִׁיחָה, הַפְּכָה הַמְּשִׁיחָה שֶׁם נִרְדֵּף לְעֶצֶם הַמִּינוֹי לְגְדוּלָּה, וְהִיא נִקְרָאת כֵּךְ אֵף כְּשֶׁלֹּא מִתְבַּצֵּעַת

⁶ אופייני לה"א הידיעה לפני עי"ן שבאופן חריג מנוקד בפתח

⁷ אין במקרא, המלך מכונה כמה פעמים 'משיח ה', דויד מכנה את עצמו מְשִׁיחַ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב (שמואל ב, כג, א). מְשִׁיחַ בְּעֶצְמוֹ מוֹפִיעַ בְּדִנְיָאֵל כְּמָה פְּעָמִים.

משיחה בפועל. כך מסביר רד"ק גם את הלשון משיח שנאמרה על כורש מלך פרס (י"ז)
אמר ה' למשיחו לְכֹרֶשׁ (ישעיהו מה, א') ולהבדיל על שלושת האבות (אל תִּגְעוּ בְּמִשְׁחֵי תַּחְלִים קה, טו').

תופעה זו – שימוש בשם כלשהו אף ש'פג תוקפו' – אינה שייכת רק ללשון המקרא, ואנו נפגשים איתה רבות גם בימינו. לא פעם פעולה כלשהי נעשית בדרך מסוימת והיא שנותנת לה את שמה, וכעבור שנים הדרך משתנית – אך השם נשאר בעינו. כך למשל, הכתבים כלל אינם כותבים, אלא משדרים או מצלמים. בעבר הפָּתַב אכן כתב, ואף שהשתנו דרכי העבודה – נשאר השם על מכונו. באופן דומה, כשאנו מתקשרים בטלפון אנו שומעים צליל חיוג – למרות שכבר שנים ארוכות אין מדובר בפעולת סיבוב של חוגה כלשהי.

כך הוא דרכה של לשון – המילה אינה מתחלפת עם כל עדכון גרסה טכנולוגית, אלא ממשיכה להתנהל לה לאיטה, ומרחיבה את משמעותה.

יש לכם שאלות בענייני לשון? מוזמנים לפנות: yetsion@gmail.com

הנוסח ומקורותיו הכרעות ר"מ ברויאר עבור דעת מקרא, ותנ"ך מוסד הרב קוק, חורב ותנ"ך ירושלים. במנחת שי המובא כאן בליווי הערות צבי בצר ז"ל.

ל יב את־ראש בְּיִישְׂרָאֵל: לשש, מ"ש. בנ"י: 22: ד הערה 22 מפנה להערה אחרת
הגיעה נחפסה כד כמרכא, וכתוצאה מכך נתבטלה ההקפה.
מנחת שי: בְּיִישְׂרָאֵל: במקף. [בְּיִישְׂרָאֵל].

ל טז לזכרון: לשד, רמ"ה, מ"ג־ששד כה יב. לזכרון: ש מחלוקת כתיב.
רמ"ה: וְכָל יִצְרָן בְּיִישְׂרָאֵל דְּכֻתִּיחַ מַלְא בהמשך מונה חריגים.

ל כג וקִנְמָן־כֶּשֶׂם: לש, ש?, ב"א, מ"ש. וקִנְמָן: ד. וקִנְמָן־23: ב"ג הערה 23
בספר החילופים אין המקף מסומן לשיטת ב"ג.
מנחת שי: מְרִדְרוֹר: חמ"ם בקמץ לבד, וכן וקִנְמָן־בֶּשֶׂם, והם חטופים. [מְרִדְרוֹר, וקִנְמָן־בֶּשֶׂם].

ל לב ובמתכנתו²⁴: —. ובמתכנתו: לד. ובמתכנתו: ש?

ל לו מְמַנָּה (2): ששד. מְמַנָּה: ל השמטת דגש בלנינגרד.

לא ו אֶת אֱהֲלִיאָב: לשש, מ"ש. אֶת־: ד מאורות נתן: את־אֱהֲלִיאָב לא כן אלא צרי ומונח
מנחת שי: אֶת אֱהֲלִיאָב: בס"ס את בצירי ובגלגל, ובלא מקף. [את].

לא יד הוא: לשש, מ"ש, מ"ג־ד בר' לח כה. היא: ד; מחלליה: לשש, מ"ש. מחלליה: ד
מאורות נתן: ח"פ לא כן אלא שוא לבד
מנחת שי: כי קדש היא: הוא כתי' בוא"ו, שאינו מן י"א הכתובי' היא ביו"ד בתורה, וסימנם נמס'
במ"ג פ' וישב. וכן ב' במסר' פ' תצוה כל קדש הוא, בר' מן א' כי קדש היא לבס'.⁹⁰ [הוא]. מחלליה:
הלמ"ד בשוא בקצת ספרים, כמנהגנו. [מחלליה].

⁹ במ"ג: מ"ג – ד בר' לח כה.

לא טו השבת: ששד. השבת: ל שוב השמטת דגש בלנינגרד.

לב ו ממחרת: לשש, מ"ש. ממחרת ד בונציה געיא במ"ם הראשונה, וטעם בשניה.

מנחת שי: ממחרת: מ"ם שניה בלא גלגל בס"ס. [ממחרת].

לצחק: לשש, מ"ש, מ"ק לש. לצחק: ד, מ"ס-ד צח 2 מאורות נתן: צרי כן דלא כרו"ה מנחת שי: לצחק: החי"ת בצירי. [לצחק].

לב ח צויתם: לשד, רמ"ה, מ"ג-ש דב' ט יב. צויתם:

רמ"ה: מן הדרך חסר צויתם דכי חסא מלא ילד קולאח' וחסר יוד חניין

לב יב ולכלתם: ל. ולכלתם: ש? ד אין כל הבדל בניגון הטעם של המלה. ונציה נוטה לאחר את ציון המתיגה, וכתבי היד – להקדים.

לב יג ארבה את זרעכם: לש, מ"ש. את-זרעכם: ד

מנחת שי: את-זרעכם: במאריך ומקף, וכן הוא בא"ל. [את-זרעכם].

לב יג כוכבי: לשש, מ"ש, מ"ק-ד נחמ' ט כג. כוכבי: ד

מנחת שי: כוכבי: בכל ספרי מדוייקי מל' וא"ו. וכ"כ הרמ"ה ז"ל, מ"זאת הכוכבים (דבראשית) מל' דמל' כתי, מל' וי"ו וי"ד, וכל כוכבים באורית' דכות' מל' דמל'. כוכבי השמים מ"ד (דכי ברך אברכך) מל' וי"ו כתי, וכל אורית' דכות' מל', מ"דרך כוכב מיעקב, מל' וי"ו כתי. [כוכבי].

הערה. הכתיב התקני של כוכב הוא מלא וי"ו. אין כל סיבה דקדוקית לכתוב בכתיב חסר⁸. משום מה יש נטייה בסידורים ומחזורים המודפסים בגרמניה לכתוב בכתיב חסר, אחת הדוגמאות הבולטות היא כתיב כוכבים והלישנא (תוספת אותיות שימוש) שלו.

סידור תפילת ישורון ומסדר א"ת-הפכים (במהדורה חדשה תיקנו); סידור עבודת ישראל של זליגמן בר: א"ת-הפכים. הדברים נכונים גם לגבי השמטות יו"ד.

לב יט וישבר: ששד. וישבר: ל לנינגרד מחמיר להוסיף דגש ביו"ד אית"ן (יו"ד הנוספת להורות על עתיד) בשוא.

⁷ במסר' פ' תעוזה: מ"ג – ד שמי' כט כח.

⁸ כי קדש היא לכס: שמי' לא יד.

⁹⁰ סופם של דברי נורצי כאן מאיר היטב את דרכו בדיבור-המתחיל. הערת המסורה האחרונה שחביא כאן אינה מוסרת אלא שבקדש הוא לכס' הח"א חרוקה ולא שרוקה, ולית מאן דפליג שחכתיב בוי"ו. גם בדיבור-המתחיל נקט נורצי דרך זאת, וכתבו בוי"ד לא בא אלא לחורות שחח"א חרוקה ולא שרוקה.

בא לב"א: חילופים – ד (ב"א את זרעכם, וחכוונה לגעיה).

כב הרמ"ה: ככ"ב.

כג זאת הכוכבים: בר' א טז.

כד כי ברך אברכך: בר' כב יז.

כה דרך כוכב: במ' כד יז.

⁸ חולם חסר בדרך כלל בא רק בהברה מוטעמת (יכול לבוא גם בהברה שאינה מוטעמת למשל גרשו ממעריס (שמות יב, לט)) ולכן כתיב ככבים הוא שגוי.

לב כ **וַיִּשְׁקָ: לֵד. וַיִּשְׁקָ: שש²⁵** הערה 25 כעין זה לעיל, ב י: יט.
נהוג שאין מסמנים שווא בסוף המלה אלא אם כן יש שם דגש, או בשני שוואים.

לב ל **מִמַּחֲרֹת: לֵשׁ, מ"ש. מִמַּחֲרֹת: ד** מחלוקת דומה לפס' ו'.
מנחת שי: **מִמַּחֲרֹת:** מ"ם שניה בלא גלגל בס"ס. [מִמַּחֲרֹת].

לב לד **עֲלֵהֶם: ששד. מ"ש. מ"ג-ל וי ד כ. עליהם: ל**
מנחת שי: **וּפְקֻדֹתֵי עֲלֵהֶם:** בהעתק הללי עליהם, ירושי' עליהם, ואומ' המסרה י"ג חסרי' בתורה, עכ"ל.
וכן הוא חס' בספרי' מדוייקי', שחזא חד מן י"ג חסרי' וסימניהון נמס' ^{סג}במ"ג פ' ויגש, ^{סד}זבחרמ"ח ז"ל. [עליהם].

לג ב **הַאֲמַרְי: לֵשׁ. הַאֲמַרְי: ד**
ונציה מוסיף טעם מונח.

לג י **ששד. והשתחוּ: והשתחוּ: ל** ה"דגש" כנראה למנוע הבלעת הוי"ו.

ל טז **תַּפְלִינוּ: ששד. תַּפְלִינוּ: ל?** לנינגרד: **בְּכִתְּרֵי עֲמֻנוֹתַיִלְטָאנו** לפי הכלל עבר מדברים בל"ה בחירק ולא בצירי.
מַלְיָהֶם: לֵד. מַלְיָהֶם: ש מתיגה זקף או זקף לבדו.

לד א **אֶת־הַדְּבָרִים: ד. אֶת־הַדְּבָרִים: לֵשׁ. אֶת־הַדְּבָרִים: מ"ש**
מנחת שי: **אֶת־הַדְּבָרִים:** בס"ס חקדמא בח"א לא באל"ף של אַת. [אֶת־הַדְּבָרִים].

לד ז **נַצַּר²⁶: ד, מ"ש. נַצַּר: לֵשׁ. יִנְקָה: מ"ש. יִנְקָה: ד** הערה 26
חיבה זו מובאת ברשימת האותיות הגדולות שבמ"ג-ד בר' א ובאר"א 82, אך לא ברשימות של מ"ס-ל, מ"ג-ד דה"א א א ואר"א 83
מנחת שי: **נַצַּר:** גז"ן רבתי. [נַצַּר]. **יִנְקָה:** חקו"ף בסגול. [יִנְקָה].

לד י **אֶת־מַעֲשֵׂה: לֵשׁ, ב"א. אֶת־: ב"נ** לבן-נפתלי יש תוספת געיא באל"ף.

לד יד **אֲחֵר²⁷: שד. מ"ש. אֲחֵר: לֵשׁ** הערה 27 חיבה זו מובאת בכל רשימות האותיות הגדולות הנזכרות בהערה 26.

לד יז **לֹא תַעֲשֶׂה־לָךְ: לֵשׁ, מ"ש. לֹא־: ד** גם כאן ונציה קורא מרכא כאילו הוא געיא.
מנחת שי: **מִסְכָּח לֹא:** בלא מקף.⁹⁸ [לֹא תַעֲשֶׂה־לָךְ].

לד יט **פֶּטֶר: לשד. פֶּטֶר: ש?** ניקוד שאינו מוכר. **וְשָׂה: ששד. וְשָׂה: ל** **שְׂוִיָּשָׁה** על הטעות הזו מיותר להעיר.

^{סג} במ"ג פ' ויגש: מ"ג – ד בר' מזה טז.

^{סד} זבחרמ"ח: על"ה, נ ע"ב.

⁹⁸ רוצה לומר שאין מקף אחר 'לא'.

לד כב האסִיף: לשש. האסִיף: ד לנינגרד מסתפק בגעיא, ונציה מטעים מונח.

לד כד גבלך: שד, רמ"ה, מ"ג"ל וי' כח מ. גבולך: לש מחלוקת כתיב. לנינגרד בניגוד למסורה הגדולה שלו בספר דברים.

רמ"ה בספר מסורת סיג לתורה: גבולך' נ'חל'ס וי' נחוריתח ... זה שלנו אינו אחד מהם.

לד לג ויכל משה מדבר אתם: לשש, מ"ש. ויכל משה מדבר אתם: ד לפי שתי ההטעמות יש הפרדה בין משה ובין מדבר אתם, אבל לפי ונציה מדבר אתם מחוברים.

מנחת שי: ויכל משה מדבר: בס"ס [=פסוקי דספר] ויכל בגלגל, משה בזקף קטן, מדבר בטפחא.⁹⁹ [ויכל משה מדבר? ויכל משה מדבר?]

לר"מ ברויאר לא הייתה מהדורת בצר, ולכן החליט שלדעת המנחת שי ההטעמה ככתבי היד וכספרי ספרד; אבל בדבור המתחיל המוטעם בכ"י המנחת שי, יש להסתפק מה גרסתו.

הפטר פרה

יחזקאל לו יט אתם: אלק, מ"ש, מ"ס"ד אה 68. אותם: ד ונציה מנוגד למסורה שלו. ויזרו: אלק. ויזרו: ד? ונציה: ואפי' אתם כגויסויוזרו נראה יותר שהמנקד של ונציה נתכוון להטעים מלעיל, בניגוד לדקדוק, מכל מקום אין ספק שהטעם הנכון הוא מלרע.

לו כא חללהו: אקד, מ"ש? חללהו: ל, מ"ש? בספר כא"צ והנוסח... מוסיף את כ"י ש; ללנינגרד. מנחת שי: אשר חללהו - י"ס חללהו:

לו כג לעיניהם: אלק, מ"ש, מ"ג"ד, מ"ג"ש במ"ס יט. לעיניהם: ד, מ"ק"ד

מחלוקת חמורה הן בכתיב והן בקריאה. לנוסח ונציה יש תומך במסורה הקטנה שלה. מנחת שי על יחזקאל פרק לו פסוק כג

בכם לעיניהם - ובמלת לעיניהם יש מחלוקת בין ספרי הדפוס לכ"י. כי ברוב הדפוסים כתוב לעיניהם וברוב כ"י לעיניהם וכן תרגם יונתן וכן נראה לי עיקר בראיות המסורת חדא דבירמיה סימ' ט"ז נמסר סימן מן ח' לעיניהם זלית דין מנייהו ש"מ דהדין כתיב לעיניהם וכן הוא במאיר נתיב. עוד במסורת נמסר על זה לעיניהם כ"ד וסימ' נמסר בס' חקת התורה וכ"כ במסרה גדולה ואולם לא נמצא הסימן בספר הנזכר. וברוך ה' כי פקח את עיני ואראה סימן מסרה זו במקרא כ"י ביחזקאל סימן י"ב וזה מכללם וזו נסחה לעיניהם כ"ד וסימניהון ויאסר אתו לעיניהם (בראשית מב, כד) (פ' מקץ) תועבת מערים לעיניהם (שמות ת, כב) (פ' וארא) אל תסלע לעיניהם (במדבר כ, ח) (פ' חקת) במים לעיניהם (במדבר כז, יד) (פ' פינחס) וצוית אתו לעיניהם (במדבר כז, יט) ירששו לעיניהם (ישעיהו יג, טז) את ברנך לעיניהם (ירמיהו לב, יג) תעגנה לעיניהם (יחזקאל ד, יב) ואתה בן אדם עשה לך כלי גולה וגלה יומם לעיניהם וגלית ממקומך אל מקום אחר לעיניהם (יחזקאל יב, ג) ב' בו והוצאת כלך ככלי גולה יומם לעיניהם ואתה תצא בערב לעיניהם כמוצאי גולה (יחזקאל יב, ד) ב' בו (שם) לעיניהם חתר לך (יחזקאל יב, ה) לעיניהם על כתף (יחזקאל יב, ו) ואעש למען שמי לבלתי החל לעיני הגוים אשר המה בתוכם אשר נודעתי אליהם לעיניהם להוציאם מארץ מערים (יחזקאל כ, ט) ואעשה למען שמי לבלתי החל לעיני הגוים אשר הוצאתים לעיניהם (יחזקאל כ, יד) וחסבתי את ידי ואעש למען שמי לבלתי החל לעיני הגוים אשר הוצאתי אותם לעיניהם (יחזקאל כ, כב) ואתה בן אדם האנח בשברון

⁹⁹ נורצי מציג את נוסחו בדיבור המתחיל ומציין בהערותו שנוסחם של ספרים ספרדים שונים מזה. ואפשר שהוא מתכוון שיש מן הספרים הספרדים שנוסחם שונה, אך גם נוסחו שלו מתועד בספרים ספרדים.

מִתְנִים וּבְמִרְרוֹת תִּאֲנַח לְעֵינֵיהֶם (יחזקאל כא, יא) **בְּהִקְדָּשִׁי בָכֶם לְעֵינֵיהֶם**; וְהָיוּ הָעַצִּים אֲשֶׁר תִּכְתֵּב עֲלֵיהֶם בְּיָדְךָ לְעֵינֵיהֶם (יחזקאל לו, כ) **בְּהִקְדָּשִׁי בְּךָ לְעֵינֵיהֶם** (יחזקאל לח, טז) וְאִם נִכְלְמוּ (יחזקאל מג, יא) וְצִאֲצָאֵיהֶם לְעֵינֵיהֶם (איוב כא, ח);

לו כה ומכל-גליליכם: אלק, מ"ג-ד. גליליכם: ד ונציה מחליף מרכא בגעיא.

לו לא תועבותיכם: אלק, מ"ג-ד ע' ט יא. תועבותיכם: ד

לו לב והכלמו: אל. והכלמו: ק קהיר מוסיף געיא בה"א.

לו לה הלזו: אלד, ב"א, מ"ש. הלזו: ק, ב"נ יתכן שקהיר סובר שמלה זו היא מלרע, אבל כנראה יש כאן השמטת הפשטא הכפול מאיזו סיבה⁹.

מנחת שי: הלזו - בחילופים שלפנינו לב"א הלזו בפשט האחרון לבד ולב"נ בשני פשטין ורד"ק כתב בהפך בשרש לו וכ"כ חלזית חן שער ט' פ' ז' וכל הספרים הם כדבריהם וכב"א:

והנשמות: לק מ"ש? והנשמות¹⁹: א. והנשמות: ד, מ"ש? הערה 19 מפנה להערה 1

אע"פ שהנדון שונה במקצת, לא נשכח שהחריג הוא בכתר ארם צובה!

החטף הוא חריג גם לשיטת אותם כתבי היד, הנוהגים לנקד חטף בראשונה משתי אותיות דומות: שהרי הוא בא כאן אחרי תנועה קטנה

שאין בה טעם, וההכרה שלאחריו אינה מוטעמת.

מנחת שי: והנשמות - חז"א במאריך וחנו"ן רפה במקצת מדוייקים ובקצת ספרים דגושה:

לו לו הנהרסות **אלק**. הנהרסות ד ונציה מטעים געיא במקום מונח.

תָּן לְחֶכֶם וְיָחֶכֶם-עוֹד

אנא שלחו את הערותיכם!

הכתובת למשלוח: eliyahule@gmail.com

הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליוננו מופיע שם):

<http://www.ladaat.info/gilyonot.aspx>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באוצר החכמה בפורום דקדוק ומסורה

<http://forum.otzar.org/forums/viewtopic.php?f=45&p=272195&t=10317&p272195>

אם אתה מתעניין

בהבטים הלשוניים של התורה

(לשון המקרא, המשנה, התלמוד וכו')

אתה מוזמן להרשם (בחנם)

לקבלת דוא"ל בנושאים לשוניים

בכתובת: franklashon@gmail.com

☺ בוא להחכים את עצמך ואת שאר המכתבים ☺

⁹ הסיבה הנפוצה היא במלים שהטעם הוא באות לפני האחרונה. אבל כנראה יש חריגים נוספים.